

KESTÄVÄ JULKINEN TALOUS

Kärkiteeman nimi & diaarinumero: Julkisen talouden kestävyys ja rakenne VNK/466/48/2014

Kärkiteeman rahoitus: 200 000 €

Kärkiteeman tavoite: Kestävän julkisen talouden painopistealue pyrkii vahvistamaan talouspolitiikan suunnitteluun tarvittavaa tietopohjaa. Hallituksen rakennepoliittisessa ohjelmassa asetetaan alatavoitteita mm. kunnille, julkisen palveluntuotannon tuottavuudelle ja talouden tuotantopotentiaalille; eri politiikkatoimet vaikuttavat näiden tavoitteiden saavuttamiseen. Kärkiteeman tutkimushankkeet tuottavat arviointitietoa politiikkatoimien tehokkuudesta ja muista vaikutuksista.

Kärkiteeman sisältö:

Hanke A) Kuntien tehtävien ja velvoitteiden vaikutusten arviointi (rahoitusosuus 90 000 €)

Valtiovarainministeriö on kartoittanut kuntien lakisääteiset tehtävät ja velvoitteet ja näitä koskeva raportti julkaistiin [valtiovarainministeriön julkaisusarjassa \(2/2013\)](#). Hallitus päätti 29.11.2013 osana [rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanoa](#) kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämishjelmasta ja sen täytäntöönpanosta. Kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämisen tavoitteena oli saavuttaa yhden miljardin euron kustannussäästö kuntien toimintamenoissa vuoden 2017 tasossa. Samassa yhteydessä sovittiin myös kelpoisuusvaatimusten lieventämisestä. Riittävän täsmällisiä ja yksilöityjä toimenpiteitä voitiin ottaa [kehyspäätökseen 2015–2018](#) noin kolmannes tavoitellusta määrästä.

Kunnille annettavien tehtävien ja velvoitteiden kustannusvaikutusten arviointia on kehitettävä. Vaikutusten arviointi on erityisen tärkeää nykyisiin tehtäviin tai velvoitteisiin kohdistuvien muutospaineiden johdosta.

Tutkimushankkeen tavoitteena on kehittää kuntien ja kuntayhtymien tehtävien ja velvoitteiden kustannusvaikutusten arviointia. Tarkoituksena on kehittää tarkastelukehikko, jossa on yksilöity tehtävät ja velvoitteet, niiden kustannusvaikutukset sekä tehtävän/velvoitteen arvioitu vaikuttavuus. Kunnallistaloudellisia vaikutuksia ovat vaikutukset kuntien menoihin ja tuloihin.

Tutkimuskysymykset:

Tässä tutkimushankkeessa kuntien ja kuntayhtymien tehtävien ja velvoitteiden vaikutuksia tulee arvioida seuraavista näkökulmista:

- Mitkä ovat vaikutukset kuntatalouden menoihin?
- Mitkä ovat vaikutukset palvelurakenteeseen?
- Mitkä ovat vaikutukset henkilöstöön ja henkilöstörakenteeseen?
- Mitkä ovat vaikutukset palvelujen saatavuuteen?
- Mikä on tehtävän/velvoitteen vaikuttavuus, erityisesti siihen saavutetaanko toimenpiteellä niille asetettuja tavoitteita?

Tutkimustarjouksessa tulee esittää suunnitelma siitä, millaisilla arviointimenetelmillä hakijat aikovat toimenpiteiden vaikutuksia arvioida sekä selvitys siitä, millaiseen empiiriseen aineistoon laskelmat perustuvat. Ansioksi katsotaan myös toimivan raportointikehikon kehittäminen ja olemassa olevien kustannus- ja vaikuttavuustoimenpiteiden listaaminen viitteineen.

Tutkimustarjoukset voivat kattaa joko laajemman sisältöalueen tai tarkemmin rajattuja osia tutkimushankkeen kokonaisuudesta. Tutkimushankkeelle varataan 90 000 euroa. Tutkimushankkeen loppuraportin tulee olla valmis 31.12.2015 mennessä.

Hanke B) Kiinteistöverotuksen maapohjien aluehintojen arviointimenetelmien kehittäminen (rahoitusosuus 70 000 €)

Kiinteistövero on yksi tehokkaimmista veromuodoista. Kiinteistöveron tulisi kohdistua suhteellisesti voimakkaammin maapohjaan kuin rakennuksiin, jotta veron vääristävä vaikutus olisi mahdollisimman vähäinen. Maapohjan vero on neutraali vero silloin, kun maan verotusarvo määräytyy markkina-arvojen perusteella. Suomessa Valtion teknillinen tutkimuskeskus (VTT) on tehnyt koko maan kattavan tonttihinta-arvioinnin pari vuosikymmentä sitten, jota edelleen sovelletaan kiinteistöverotuksessa maapohjan verotusarvioinnissa. Markkina-arvojen kehitys on ollut epätasaista viime vuosikymmeninä, joten kiinteistöverotuksessa sovelletut aluehinnat eivät enää kovinkaan hyvin vastaa vallitsevia hintoja.

Kiinteistöveron kehittämistyöryhmä selvitti kiinteistöjen arvostamisperusteiden uudistamistarpeita. Työryhmä teetti [selvityksen](#), jossa esitettiin arvostamisjärjestelmän kehittämiseksi suosituksia.

Selvityksen mukaan Suomessa ei ole tarvetta muuttaa arvostamisperiaatetta kiinteistöverotuksessa maapohjien osalta, mutta maapohjien arviointi tulisi päivittää vastaamaan tarkemmin vallitsevaa hintatasoa ja suhteellisia hintaeroja. Hintavyöhykkeet tulisi määritellä uudelleen perustuen markkina-arvostukseen. Hintavyöhyketietojen ja muodostamisperiaatteiden tulisi olla avoimesti verovelvollisten nähtävillä.

Tutkimushankkeen tavoitteena on tuottaa ratkaisu maapohjien hintavyöhykealueiden verotusarvojen määrittämiseksi kiinteistöverotuksessa. Tarkoituksena on luoda markkina-arvoihin pohjautuva hinnoittelujärjestelmä, joka on selkeä, ymmärrettävä, ajantasainen, sekä läpinäkyvä ja käytännön verotukseen soveltuva. Tutkimushankkeelta toivotaan sekä tietoaineistoihin pohjautuvaa että teoreettista tarkastelunäkökulmaa.

Tutkimuskysymykset:

- Millainen menetelmä tuottaisi vallitsevan hintatason ja suhteelliset hintaerot noudattavat arvot hintavyöhykkeille?
- Miten menetelmä soveltuu käytännön verotukseen, ja millaisia taloudellisia vaikutuksia sillä olisi?

Tutkimushankkeelle varataan 70 000 euroa. Tutkimushankkeen loppuraportin tulee olla valmis 31.12.2015 mennessä.

Hanke C) Yritystukien arviointi ja vaikuttavuus (rahoitusosuus 40 000 €)

Hallituksen rakennepoliittisen ohjelman sekä 2014 kehysriihen valmistelujen yhteydessä tarkasteltiin Suomen yritystukijärjestelmiä ja pyrittiin identifioimaan [kaikki yritysten toimintaan vaikuttavat suorat budjettituet ja verotuet](#). Aiheeseen liittyvät taustamuistiot ml. asiaa valmistelleen ministerityöryhmän hyväksymät ns. [hyvän tuen periaatteet](#) ovat valtioneuvoston sivuilla.

Tutkimushankkeen tavoitteena on arvioida yritysten toimintaan vaikuttavat suorat budjettituet ja verotuet soveltamalla arviointikriteereinä em. hyvän tuen periaatteita¹. Hankkeessa laaditaan hyvän tuen periaatteiden pohjalta spending review -tyyppinen arviointikehikko, jonka avulla käydään läpi kaikki suorat yritystuet ja yrityksiin kohdistuvat verotuet (ml. maa- ja metsätaloussektorin tuet). Yhteismitallisen, läpinäkyvän ja systemaattisen spending review -kehikon täyttämisen lisäksi hankkeessa tuotetaan jokaisesta tuesta lyhyt taustamuistio.

Tutkimushanke luo pohjaa yritystukien, ja erityisesti verotukien, luotettavalle arvioinnille. Kunkin tuen kohdalla tulee pyrkiä selvittämään onko tuki tutkimustiedon perusteella vaikuttava eikä syrjäytä yrityksen omaa rahoitusta. Vaikuttavuustutkimuksen lähtökohtana on selvittää, olisiko tuettava hanke/investointi toteutunut ilman tukea. Tällöin pyritään vertaamaan tilannetta tuen jälkeen vaihtoehtoiseen tilanteeseen ilman tukea. Pelkkä tilastollinen seuranta tai haastattelukyselyt eivät kerro, miten nimenomainen tuki on vaikuttanut esim. yrityksen kasvuun, tuottavuuteen ja työllisyyteen.

Tutkimuskysymykset:

- Millainen arviointikehikko toteuttaa mainitut periaatteet?
- Millaisia nykyiset yritystuet ovat kehitetyn kehikon puitteissa?
- Millaisia nykyiset tuet ovat vaikuttavuudeltaan?

Hakemusten arvioinnissa noudatetaan hakuilmoituksen yleisiä arviointikriteerejä painottaen seuraavia osioita: selvitys- tai tutkimussuunnitelman toteuttamiskelpoisuutta, hakijan tai tutkimusryhmän pätevyyttä, sekä ongelma- ja ratkaisukeskeisyyttä. Toteuttamiskelpoisuuden osalta huomioidaan tässä yhteydessä erityisesti suunnitelman empiirisen ja teoreettisen analyysin osuus sekä näiden toteuttamiskelpoisuus suunnitelman kontekstissa.

Tutkimushankkeelle varataan 40 000 euroa. Tutkimushankkeen loppuraportin tulee olla valmis 31.3.2015 mennessä.

Lisätietoja: finanssineuvos Tuulia Hakola, valtiovarainministeriö, sähköposti: tuulia.hakola-uusitalo@vm.fi, puh. +358295530382

---

¹ Relevantti tavoite; tuen kohdistuminen; vaikuttavuus; kustannus-hyöty; tarkoituksenmukaisuus; hallinnollinen rasitus; haittavaikutukset; määräaikaisuus ja automaattisuus.

Kärkiteeman nimi & diaarinumero: Julkisen talouden vakaus ja finanssipolitiikka
VNK/467/48/2014

Kärkiteeman rahoitus: 100 000 € (kärkiteeman kokonaisrahoitus on 200 000€, mutta loput 100 000 € tulee haettavaksi elokuussa 2014)

Kärkiteeman sisältö & tavoitteet:

Osana julkisen talouden kokonaisohjauksen uudistamista finanssipolitiikan sääntöjä on hiljattain uudistettu ja kokonaisuudessaan uuteen julkisen talouden ohjausmalliin siirrytään vuoden 2015 alusta. Tätä koskeva valtioneuvoston asetus julkisen talouden suunnitelmasta tuli voimaan 14.2.2014. Asetuksen mukaan rahoitusasemaa koskeva tavoite asetetaan koko julkiselle taloudelle sekä erikseen julkisen talouden alasektoreille. Julkisen talouden kokonaisuuden hallinnan parantamisella pyritään varmistamaan julkisen talouden vakaus ja kestävyys, jotka ovat tulevan kehyskauden keskeisiä finanssipolitiikan tavoitteita. Julkisen talouden uuteen toimintamalliin siirtyminen edellyttää hyvää tietopohjaa tukemaan näihin tavoitteisiin tähtäävää valmistelua. Tämän kärkiteeman tutkimushankkeet tarjoavat tärkeää tietoa julkisen talouden kokonaisohjauksen toimeenpanoon.

Hanke A) Rakenteellisen rahoitusaseman mittaamisen vaihtoehtoja (rahoitusosuus 50 000 €)

Rakenteellinen rahoitusasema on keskeinen lähtökohta finanssipolitiikan tavoitteiden ja mitoituksen arvioinnissa. Sen merkitys on kasvanut viime vuosina EU sääntöjen sekä kotimaisen finanssipolitiikkalain säätämisen seurauksena, joissa julkisen talouden kehitystä tarkastellaan rakenteellisen rahoitusaseman avulla. Rakenteellinen rahoitusasema vaikuttaa myös alasektoreiden eli valtion, kuntien ja soturahastojen tavoitteisiin ja toimenpiteiden mitoitukseen. Rakenteellisen rahoitusaseman käyttö finanssipolitiikan arvioinnissa on hyvin perusteltua, koska sen avulla voidaan määrittää suhdanteista ja kertaluontoisista toimista puhdistettu julkisen talouden tila. Näin voidaan välttää myötäsyklistä finanssipolitiikkaa ja siten suhdannekehityksen tarpeetonta voimistamista. Lisäksi tämän avulla voidaan arvioida finanssipolitiikan virityksen mitoitusta makrotalouden näkökulmasta.

Rakenteellisen rahoitusaseman mittaamiseen liittyy aina epävarmuutta. Optimaalisen finanssipolitiikan harjoittamisen kannalta onkin ensiarvoisen tärkeää pyrkiä määrittelemään rakenteellinen rahoitusasema mahdollisimman luotettavasti sekä arvioimaan ja tunnistamaan sen mittaamiseen liittyviä epävarmuuksia. Aiheesta on tehty paljon tutkimusta komissiossa ja muissa instituutioissa, mutta pelkästään Suomeen keskittyvää analyysiä on olemassa valitettavan vähän.

Nykyisin EU-komission sekä valtiovarainministeriön käyttämä menetelmä rakenteellisen rahoitusaseman laskemiseksi perustuu EU:n Talouspoliittisen komitean tuotantokuilutyöryhmässä kehityttyyn menetelmään. Kaikkien jäsenmaiden soveltama yhteneväinen menetelmä ei kuitenkaan välttämättä ole optimaalinen Suomelle taloutemme erilaisuudesta johtuen. Rakenteellisen rahoitusaseman määrittämisen merkitys korostuu entisestään kun vuoden 2015 alusta siirrytään toteuttamaan kokonaisuudessaan uutta julkisen talouden ohjausmallia.

Tutkimuskysymykset:

- Millaisia laskentamenetelmiä potentiaalisen tuotannon ja tuotantokuilun arvioimiseksi on?
- Miten suhdannetilanteet vaikuttavat julkisen talouden tuloihin ja menoihin, ja sitä kautta julkisen talouden rahoitusasemaan?
- Miten tulojen ja menojen BKT-joustot muuttuvat kasvun rakenteen ja muiden tekijöiden muutosten seurauksena?
- Miten makrolähtöiset "top down" ja "bottom up"-lähestymistavat eroavat finanssipolitiikan kireyden mittana?
- Miten mainitut lähestymistavat soveltuvat finanssipolitiikan arviointiin?

Tutkimushankkeen tavoitteena on selvittää onko EU:n komission käyttämä menetelmä toimiva Suomelle ja onko mahdollisesti olemassa muita vaihtoehtoisia menetelmiä, joilla voitaisiin paremmin arvioida Suomen julkisen talouden rakenteellista rahoitusasemaa. Tutkimushankkeessa tulee esittää vaihtoehtoja EU-komission käyttämän tarkastelun rinnalle sovellettavaksi kansallisen talouspolitiikan valmisteluun. Tutkimushankkeella pyritään myös vakiinnuttamaan rakenteellista rahoitusasemaa koskevien arvioiden käyttö talouspolitiikan valmistelussa. Tavoitteena on, että tutkimushanke tuottaa myös uutta empiiristä analyysiä jo olemassa olevan lisäksi. Tutkimushankkeelle varataan 50 000 euroa. Tutkimushankkeen loppuraportin tulee olla valmis 28.2.2015 mennessä.

Hanke B) Talouspolitiikan säännöstö ja julkisten investointien rahoitus (rahoitusosuus 50 000 €)

Vuonna 2013 julkisen sektorin investoinnit olivat 5,4 mrd. euroa, josta kolme neljäsosaa koostuu kuntien ja kuntayhtymien investoinneista. Valtion investoinneista noin kolme neljäsosaa on maa- ja vesirakentamista eli teiden, rautateiden ja muun infrastruktuurin rakentamista. Julkisten investointien korjausvelan suuruudeksi on arvioitu useita miljardeja euroja. Sekä valtion, että erityisesti kuntasektorin investointipaineet ovat tuntuvia, mutta näiden taloustilanne pysyy tiukkana vielä pitkään.

Kunnat ovat viime vuosina investoineet, vaikka tarvittava tulorahoitus ei läheskään aina ole ollut riittävällä tasolla. Esimerkiksi 2000-luvulla tulorahoitusvajausta syntyi yhteensä noin 6,5 mrd. euroa, mikä katettiin lainanotolla. Kuntien helppo rahoituksen saatavuus on omalta osaltaan kannustanut kuntia investoimaan myös silloin, kun kunnan omarahoitusosuudet ovat jääneet tavanomaista alhaisemmiksi.

Sekä valtion että kuntien ja kuntayhtymien investoinneissa on sovellettu mm. elinkaarihanketta investoinnin hankintatapana. Elinkaarimalleihin liittyy piileviä vastuita, jolloin julkinen sektori ei kirjanpidossa välttämättä velkaannu taseeseen näkyvästi samalla tavalla kuin jos investointihanke toteutettaisiin tavanomaisella rahoituksella. Yleensä kuitenkin sopimuksesta seuraa jokin velkasuhde, esimerkiksi ostovelvoite. Myös erityinen infrarahasto on ollut keskustelussa.

Tutkimushankkeen tavoitteena on selvittää, miten julkiset investoinnit tulisi rahoittaa julkisen talouden tiukkenevissä rahoitusraameissa ottaen huomioon talouden eri suhdannevaiheet. Tutkimushankkeessa tarkastellaan erilaisia investointien rahoitusratkaisuja sekä valtionalouden että kuntatalouden näkökulmasta.

Tutkimuskysymykset:

- Millaisia muiden maiden kokemukset julkisten investointien rahoitusmallien toimivuudesta ovat ja miten ne soveltuvat asetettuihin finanssipolitiikan sääntöihin?
- Miten varmistetaan julkisten investointien rahoitus ja finanssipoliittisten sääntöjen toimivuus eri suhdannevaiheissa? Sääntöjen toimivuutta tulee tarkastella valtiontalouden kehysmenettelyn ja kuntatalouden taloussääntöjen näkökulmasta. Selvityksessä tulee arvioida myös kuntalain taloussääntöihin esitettyjen muutosten vaikutuksia kuntien ja kuntayhtymien investointeihin.
- Millaisia muutoksia nykyisiin ohjaussääntöihin tarvittaisiin vaihtoehtoisten investointien rahoitusmallien toimivuuden näkökulmasta?

Hakemusten arvioinnissa noudatetaan hakuilmoituksen yleisiä arviointikriteerejä painottaen seuraavia osioita: selvitys- tai tutkimussuunnitelman toteuttamiskelpoisuutta, hakijan tai tutkimusryhmän pätevyyttä, sekä ongelma- ja ratkaisukeskeisyyttä. Toteuttamiskelpoisuuden osalta huomioidaan tässä yhteydessä erityisesti suunnitelman empiirisen ja teoreettisen analyysin osuus sekä näiden toteuttamiskelpoisuus suunnitelman kontekstissa. Tutkimushankkeelle varataan 50 000 euroa. Tutkimushankkeen loppuraportin tulee olla valmis 31.12.2015 mennessä.

Lisätietoja: finanssineuvos Tuomo Mäki, valtiovarainministeriö, sähköposti: tuomo.maki@vm.fi, puh. +358295530327

Kärkiteeman nimi & diaarinumero: Talouspolitiikan arvioinnin tueksi hankittava selvitys- ja arviointitoiminta VNK/468/48/2014

Kärkiteeman rahoitus: 100 000 €

Kärkiteeman tavoitteet: Valtioneuvosto on asetuksella (61/2014) päättänyt perustaa talouspolitiikan arviointineuvoston arvioimaan talouspolitiikan tavoitteiden ja niiden saavuttamiseen pyrkivien keinojen tarkoituksenmukaisuutta. Neuvosto julkistaa vuosittain raportin harjoitetusta talouspolitiikasta. Neuvoston raportin taustaksi tarvitaan talouspolitiikan eri osa-alueita koskevia selvityksiä, jotka tukevat neuvoston työtä.

Kärkiteeman sisältö: Tutkimushankkeessa arvioidaan keskeisten viimeaikaisten talouspoliittisten päätösten vaikutuksia työllisyyteen, julkisen talouden tasapainoon ja pitkän aikavälin kestävyys- ja lisäksi arvioidaan vaikutuksia tulonjakoon.

Työllisyysasteen kohottaminen on talouspolitiikan keskeisimpiä tavoitteita. Samalla nykyisen hallituksen ohjelma pyrkii kaventamaan tuloeroja sekä tasapainottamaan julkisen sektorin taloutta. Nämä tavoitteet voivat olla myös keskenään ristiriidassa. Esimerkiksi työntöön kannustimien parantaminen saattaa kasvattaa työllisyyttä mutta kasvattaa tuloeroja ja vaikuttaa julkisen talouden tasapainoon toimenpiteestä riippuen positiivisesti tai negatiivisesti. Vastaavasti julkisen talouden tasapainottaminen menoja karsimalla tai veroja korottamalla voi vaikuttaa työllisyyteen negatiivisesti ja toimenpiteestä riippuen joko kaventaa tai kasvattaa tuloeroja.

Tutkimushankkeessa kootaan tietoa viimeaikaisten talouspoliittisten päätösten vaikutuksesta näiden kolmen tavoitteen kannalta. Tutkimustarjoukset voivat kattaa hankkeita, joissa arvioidaan yhden tai useamman talouspoliittisen päätöksen vaikutuksia tai esimerkiksi koko hallituskauden aikaisten päätösten kokonaisvaikutusta. Hankkeet voivat liittyä sekä jo toteutuneiden uudistusten että tehtyjen päätösten vaikutusten arviointiin. Teema-alueelta voidaan rahoittaa sekä rakenteellisia uudistuksia että makrotason finanssipoliittisia päätöksiä koskevia arvioita.

Tutkimustarjouksen pitää sisältää suunnitelma siitä, millaisilla arviointimenetelmillä hakijat aikovat toimenpiteiden vaikutuksia arvioida sekä selvitys siitä millaiseen aineistoon nämä laskelmat perustuvat. Arviot voivat sisältää suunnitelman uusien empiiristen analyysien tekemisestä tai laskelmien perustumisesta olemassa oleviin aikaisemman tutkimuksen tuottamiin uskottaviin estimaatteihin poliittisten päätösten vaikutuksesta.

Hakemusten arvioinnissa noudatetaan hakuilmoituksen yleisiä arviointikriteerejä painottaen seuraavia osioita: selvitys- tai tutkimussuunnitelman toteuttamiskelpoisuutta, hakijan tai tutkimusryhmän pätevyyttä, sekä ongelma- ja ratkaisukeskeisyyttä. Toteuttamiskelpoisuuden osalta huomioidaan tässä yhteydessä erityisesti suunnitelman empiirisen ja teoreettisen analyysin osuus sekä näiden toteuttamiskelpoisuus suunnitelman kontekstissa. Koko teema-alueen hankkeisiin on varattu 100 000 euroa. Yksittäisten hankkeiden rahoitusosuus voi hankkeen laajuudesta riippuen olla 10 000 ja 50 000 euron välillä. Teemaan liittyvien raporttien tulee olla valmiina 31.12.2015 mennessä.

Lisätietoja: finanssineuvos Tuomo Mäki, valtiovarainministeriö, sähköposti: tuomo.maki@vm.fi, puh. +358295530327

Kärkiteeman nimi & diaarinumero: Maankäytön ja asumisen kehittäminen VNK/469/48/2014

Kärkiteeman rahoitus: 200 000 €

Kärkiteeman tavoitteet & sisältö: Kärkiteeman sisältö ja tavoitteet: Kasvat kaupunkiseudut joutuvat kohtaamaan samanaikaisesti useita isoja haasteita, joilla on sekä taloudellisia, sosiaalisia että ympäristöllisiä ulottuvuuksia. Kaupunkiseutujen kehitykseen liittyy myös uhkia syvenevästä alueiden haitallisesta eriytymiskehityksestä (mm. alueellinen segregatio). Kaupunkiseudut ovat myös kasvavassa määrin laajempien alueiden ja koko maan talouden moottoreita.

Teemaan liittyy väestön keskittymisen jatkuminen kasvukeskuksiin ja erityisesti suurille kaupunkiseuduille kuin myös asuinympäristön toimivuuden ja laadun merkitys kilpailutekijänä (yritysten ja osajien houkuttelijana). Tähän kytkeytyy myös riittävän kaavoituksen turvaaminen ja tarve tarkastella kaavoitusta kilpailun näkökulmasta. Asumisolosuhteet ovat yksi keskeisimpiä hyvinvoinnin tekijöitä. Asumiseen liittyvillä toimilla on huomattava vaikutus myös julkiseen talouteen sekä merkittäviä välillisiä vaikutuksia mm. työllisyyteen ja talouden rakenteisiin sekä kaupunkiseutujen kilpailukykyyn. Vähähiilisen yhdyskuntakehityksen edistäminen energia- ja ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi edellyttää isoja järjestelmätason muutoksia (mm. merkitys ja potentiaali cleantech-pohjaisen taloudellisen kasvun kannalta). Julkisen talouden niukkenemisen ja väestörakenteen muutosten myötä myös palvelujen saavutettavuuteen liittyy kasvavia haasteita.

Aihepiirin tietotarpeilla on tiivis kytkentä yhdyskuntarakenteen ja liikennejärjestelmien kehittämiseen ja maankäytön ja asumisen ratkaisuihin ja politiikkaan niin paikallisella, alueellisella kuin valtakunnallisellakin tasolla. Toteutettava selvitys tuottaa sekä sisällöllistä että toimintamalleja koskevaa tietopohjaa, jota tarvitaan kaupunkiseutujen kehittämisessä, suunnittelussa ja ohjauksessa sekä mm. päätöksentekoon rakennepoliittisen ohjelman toimenpiteissä. Hankkeen tulee olla valmis ja tulosten käytettävissä 31.12.2015 mennessä.

Tutkimuskysymykset:

Yhdyskuntarakenteen ohjaaminen ja kaupunkiseutujen kehittäminen

- Mitkä ovat vaikuttavimmat yhdyskuntarakenteen ja asumisen ohjaukseen ja miten kaavajärjestelmää tältä pohjalta pitäisi kehittää?
- Millaiset menettelytavat ja ratkaisut ovat parhaiten toimivia täydennysrakentamisen suunnittelussa ja toteuttamisessa?
- Millä tavalla kaupunkiseutujen taajamien kehysalueiden ja kaupunkien läheisen maaseudun maankäytön ohjausta pitäisi kehittää?
- Mitkä ovat keskeisiä kriittisiä maankäyttöön ja asumiseen liittyviä toimia pyrittäessä kohti vähähiilistä (hiilineutraalia) yhdyskuntaa ja luotaessa mahdollisuuksia vähähiiliseen elämäntapaan kaupunkiseuduilla?

Alueellinen segregatio ja väestörakenteen muutokset

- Mitkä ovat vaikuttavimmat toimet pyrittäessä estämään haitallista alueellista eriytymiskehitystä kaupunkiseuduilla?
- Mikä on haitallisen alueellisen eriytymiskehityksen tilanne ja näkymät valtakunnallisesti?

Kilpailunäkökulma kaavoituksessa

- Millaisia asioita pitää ottaa huomioon, kun kilpailunäkökulma halutaan nykyistä paremmin integroida osaksi alueidenkäytön suunnittelua?
- Millä tavalla toimivan kilpailun kehittämisen edellytyksiä pitäisi arvioida erilaisissa kaavoitustilanteissa?

Ohjauskeinot, prosessit ja käytännön toteutus

- Miten maankäyttöön ja asumiseen vaikuttavia voimavaroja ja prosesseja tulisi suunnata ja kehittää sekä millaisia taloudellisia ohjauskeinoja yhdyskuntarakenteen eheyttämiseksi on käytettävissä?
- Miten voidaan lisätä MAL -aiesopimusten tuloksellisuutta ja sitovuutta sopimusosapuolten kesken sekä parhaiten turvata MAL -aiesopimusten ja muun sopimusperusteisen kaupunkipolitiikan kytkentä MRL:n mukaiseen maankäytön suunnitteluun?
- Millaiset olisivat julkistaloudellisesti kestävästä hyvän toimivan yhdyskuntarakenteen palvelutasomäärittelyt ja miten palvelutason kehitystä pystytään seuraamaan?

Kriteereinä käytetään hakuilmoituksen yleisiä kriteereitä. Lisäksi arvioidaan hankkeen laatua ja toteutettavuutta, korostetaan hakijan/tutkimusryhmän pätevyyttä ja osaamisalueiden laaja-alaisuutta (konsortiokokoonpano), sekä selvitys- ja tutkimussuunnitelman toteuttamiskelpoisuutta.

Lisätietoja: yli-insinööri Juha-Pekka Maijala, ympäristöministeriö, sähköposti: juha-pekka.maijala@ymparisto.fi, puh. +358295250173